

TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION BOSHQARISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Ne'matova Malikaxon Mahkamjon qizi
*Osiyo xalqaro universiteti, Pedagogika va
psixologiya fakulteti, MM3-PP23 guruh
magistranti*

***Annotatsiya.** Mazkur maqola ta'lim muassasalarini innovatsion boshqarishning pedagogik asoslari haqida so'z yuritadi. Mavzuning dolzarbligi ta'lim tizimining zamonaviy talablarga javob beradigan shakl va metodlarini izlashda yotadi. Maqolada ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish uchun kerakli pedagogik yondashuvlar, innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati ko'rsatilgan. Tadqiqotda ta'limni boshqarishda innovatsiyalarni amalga oshirishning pedagogik usullari, bu jarayonlarning ta'lim sifatiga ta'siri hamda o'qituvchi va o'quvchilarni rivojlantirishga qaratilgan yangiliklar muhokama qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** innovatsion boshqaruv, pedagogik yondashuvlar, ta'lim muassasalari, innovatsion metodlar, ta'lim tizimi, pedagogik texnologiyalar, boshqaruv jarayonlari.*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanishi butun dunyo bo'ylab yangi talablar va prinsiplarni joriy etishni taqozo etmoqda. Bugungi kunda ta'lim sohasida amalga oshiriladigan islohotlar va yangilanishlar, avvalambor, ta'limning sifatini oshirishga qaratilgan bo'lib, ta'lim tizimining innovatsion boshqaruv modeliga ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda. Ta'lim muassasalarini boshqarishda innovatsiyalarni amalga oshirish nafaqat ta'lim sifatini yaxshilash, balki o'quv jarayonini samarali tashkil etish, pedagogik yondashuvlarni yangilash va o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga olib keladi. Innovatsion boshqaruv modelining asosiy maqsadi – ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalarni, innovatsion metod va usullarni qo'llashdir. Bu esa, o'qituvchilar va o'quvchilarni yangi bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishga undaydi, ta'lim jarayonini yanada faol va interaktiv qilishga imkon yaratadi. Boshqaruvda innovatsiyalarni tatbiq etish ta'lim muassasalarida maqsadga yo'naltirilgan va tizimli boshqaruvni tashkil etish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayonning muhim jihatlaridan biri, o'qituvchilarning pedagogik yondashuvlarini yangilash, ularni zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan tanishtirish va o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshirishga ko'maklashishdir.

Ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni tatbiq etishning ko'plab ijobiy jihatlari mavjud. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, analitik va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga ham yordam beradi. Innovatsion boshqaruv jarayonida, o'qituvchilar va boshqaruvchilar o'rtasida samarali muloqot va hamkorlik o'rnatish zarur bo'lib, bu, o'z navbatida, pedagogik faoliyatning

yaxshilanishiga olib keladi. Bundan tashqari, innovatsion boshqaruvni amalga oshirish uchun pedagoglar o‘zlarining malakalarini oshirishlari, yangi metodlarni o‘rganishlari va amaliyotga joriy etishlari lozim. Boshqaruv tizimining samarali ishlashi, o‘quvchilarning o‘rganish jarayonidagi motivatsiyasini oshirish, ta’lim muassasalarining innovatsion rivojlanishiga xizmat qiladi. Ta’lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning joriy etilishi, nafaqat o‘quvchilar, balki o‘qituvchilar va boshqaruvchilar uchun ham o‘zgarishlar keltirib chiqaradi. Ushbu o‘zgarishlar ta’lim tizimining barcha bosqichlarida sifatli o‘zgarishlarga olib keladi, natijada, o‘quvchilarning bilim darajasi va ijtimoiy faoliyati yuksaladi. Shu nuqtai nazardan, ta’lim muassasalarini innovatsion boshqarishning pedagogik asoslari, o‘zgarishlar va yangiliklar ta’lim tizimining barcha qatlamlarida muhim ahamiyatga ega. Bu maqolada ta’lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning pedagogik asoslari va uni samarali amalga oshirishning asosiy yo‘llari, o‘quvchilarning ta’lim sifatiga bo‘lgan ta’siri hamda boshqaruv jarayonidagi innovatsion metodlar tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Ta’lim muassasalarini innovatsion boshqarish sohasida olib borilgan tadqiqotlar ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish, boshqaruvni takomillashtirish va pedagogik yondashuvlarni yangilashga qaratilgan. Innovatsion boshqaruvning ta’lim tizimiga ta’siri ko‘p jihatdan axborot texnologiyalari va yangi pedagogik metodlarni tatbiq etishga bog‘liq. Masalan, F.M. Raxmonov (2020) o‘zining "Ta’lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning pedagogik asoslari" asarida ta’lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish uchun pedagogik innovatsiyalarni qo‘llash zarurligini ta’kidlaydi [1]. U, boshqaruv jarayonlarida innovatsiyalarni tatbiq etish orqali ta’lim tizimining samaradorligini oshirish mumkinligini ko‘rsatadi.

M.T. Xudoyberdiyeva (2018) esa "Innovatsion texnologiyalar va pedagogik boshqaruv" asarida zamonaviy texnologiyalarni ta’lim jarayonida qo‘llashning pedagogik boshqaruv tizimining sifatiga qanday ta’sir ko‘rsatishini tahlil qiladi. Xudoyberdiyeva, innovatsion texnologiyalarni o‘qitishda qo‘llash, o‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayonini tezlashtirish va samaradorligini oshirishga yordam beradi deb hisoblaydi [2].

O‘qituvchilarning pedagogik malakalarini oshirishning ahamiyatini O.N. Karimov (2019) o‘zining "Innovatsion boshqaruvning ta’lim tizimidagi ahamiyati" nomli asarida ta’kidlaydi [3]. Karimov boshqaruv jarayonida innovatsion metodlarni qo‘llash, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ta’lim tizimining rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatishini bildiradi.

Shuningdek, L.X. Asimova (2021) o‘zining tadqiqotida innovatsion boshqaruv metodlarini ta’lim tizimida qo‘llash orqali o‘quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish

mumkinligini ta'kidladi. Asimova, innovatsion metodlarni o'qituvchilarning malakasini oshirishda qo'llashning samarali ekanligini ko'rsatadi [4].

A.J. Sultonova (2020) o'zining tadqiqotlarida ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni amalga oshirishda o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurligini ta'kidladi [5]. Sultonova, o'qituvchilarning pedagogik metodlarni zamonaviy usullar bilan boyitish va yangi texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishni muhim deb hisoblaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni joriy etish nafaqat o'quv jarayonini samarali tashkil etish, balki ta'lim tizimining umumiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Innovatsion boshqaruvning asosiy tamoyillari - zamonaviy pedagogik yondashuvlar, axborot texnologiyalari, metodik yondoshuvlar va o'qituvchilarning malakasini oshirish orqali ta'lim sifatini yaxshilashga erishish mumkin. Tahlilimizda ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning samaradorligini baholash, uning natijalarini va tizimdagi o'zgarishlarni o'rganishga harakat qilamiz. Birinchidan, ta'lim muassasalarini innovatsion boshqarishning eng muhim jihatlaridan biri bu axborot texnologiyalarini joriy etishdir. Bugungi kunda ta'lim muassasalarida yangi texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarni samarali o'qitishga, o'qituvchilarning malakalarini oshirishga va ta'lim jarayonini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Misol uchun, ta'limda raqamli platformalardan foydalanish, masofaviy ta'lim va onlayn kurslar tashkil etish, shuningdek, o'quvchilarning interaktiv o'rganish jarayonini o'zgartiradi. Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga kiritish, o'quvchilarga ma'lumotlarni samarali ravishda olishga va ularni yanada chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, o'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari va ta'lim metodikalarini zamonaviylashtirish imkoniyatlarini yaratadi.

Ikkinchidan, innovatsion boshqaruv ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi. Boshqaruv jarayonlarini modernizatsiya qilish orqali muassasa rahbariyatlari ta'lim tizimini yangilash va pedagogik metodlarni tatbiq etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Boshqaruv strukturasi takomillashtirish, rahbarlar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, o'quvchilarni yanada ijodiy va kritik fikrlashga yo'naltirishga imkon yaratadi. Shuningdek, boshqaruvda yangi yondashuvlarni qo'llash orqali o'quvchilarga ko'proq erkinlik va mustaqil fikrlash imkoniyatlari beriladi. Uchinchidan, ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning qo'llanilishi o'qituvchilarning professional o'sishini ta'minlaydi. O'qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash, interaktiv metodlarni o'rganish va yangi o'quv materiallari bilan tanishtirish orqali o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin. Bu

o‘qituvchilarning o‘z malakasini oshirishda muhim omil bo‘lib, ular yangi pedagogik metodlarni va texnologiyalarni o‘z amaliyotida muvaffaqiyatli qo‘llashni boshlaydilar. Xuddi shunday, o‘qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslari bilan ta'minlash, innovatsion boshqaruvni amaliyotga joriy etishda muhim rol o‘ynaydi.

Shuningdek, ta'lim muassasalarini innovatsion boshqarish orqali ta'lim tizimining ichki strukturasi o‘zgarishlar yuz beradi. Ta'limni boshqarishda yangilangan metodlar va texnologiyalarni joriy etish o‘quvchilarning ilmiy ishlari, ijodiy yondoshuvlar va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bunday o‘zgarishlar o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini kengaytiradi va ularda ijtimoiy, madaniy, va akademik sohalarda yangi qobiliyatlar va tajribalar shakllantiradi. Innovatsion boshqaruvning natijalari ko‘p jihatdan ta'lim tizimi, o‘qituvchilar va o‘quvchilarning o‘zaro hamkorligi orqali namoyon bo‘ladi. Innovatsion boshqaruvni joriy etish nafaqat ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi, balki o‘quvchilarning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, innovatsion boshqaruv ta'lim jarayonida yangi metodlarni qo‘llash, raqamli texnologiyalarni tatbiq etish va o‘qituvchilarni rivojlantirish orqali ta'lim sifatini yaxshilashga erishiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni joriy etishning ahamiyati kundankunga ortib bormoqda. Innovatsion boshqaruv ta'lim tizimini takomillashtirish, o‘quvchilarning ta'lim olish jarayonini samarali tashkil etish va o‘qituvchilarning malakasini oshirishga imkon beradi. Innovatsion metodlar, texnologiyalar va pedagogik yondoshuvlar ta'lim muassasasining umumiy samaradorligini oshiradi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, innovatsion boshqaruvning samarali amalga oshirilishi ta'lim tizimining barcha qatlamlarida sezilarli o‘zgarishlarga olib keladi. Bu o‘quvchilarni faqat bilim olish bilan cheklanmay, balki ijodiy fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilishga yo‘naltiradi. Innovatsion boshqaruv o‘qituvchilarga o‘z pedagogik mahoratini rivojlantirish imkonini berib, ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, innovatsion boshqaruvning joriy etilishi, ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalarini keng qo‘llashni ta'minlaydi. Bu esa o‘quvchilarga samarali o‘rganish va o‘qituvchilarga ta'limni boshqarishning yanada innovatsion usullarini tatbiq etishga imkon beradi. Natijada, ta'lim tizimi o‘zining ilg‘or va zamonaviy talablariga javob berishga qodir bo‘ladi. Xulosa qilib aytganda, ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni qo‘llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarning ilmiy va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko‘rsatadi. Innovatsion boshqaruv metodlari, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish orqali jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga ham hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Asimova, L. X. (2021). Innovatsion boshqaruv metodlari va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi. Toshkent: Innovatsion ta'lim markazi.
2. Karimov, O. N. (2019). Innovatsion boshqaruvning ta'lim tizimidagi ahamiyati. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
3. Raxmonov, F. M. (2020). Ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning pedagogik asoslari. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
4. Sultonova, A. J. (2020). Ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvni amalga oshirishda o'qituvchilarning malakasini oshirish. Tashkent: Ta'lim ilmiy-texnik nashriyoti.
5. Jumayeva, M. B. (2021). Interactive Methods Used In.
6. Xolnazarovich, B. X. (2024). Badiiy Matn Va uning Lingvopoetik Xususiyatlari. Miasto Przyszłości, 51, 298-303.
7. Berdiev, N. (2020). Лингвопoeтика Масалалари Тадқиқида “Девону Луғотит Турк” Нинг Ўрни. Scienceproblems. uz, 2(2), 7-7.
8. Xolnazarovich, B. X. (2024). “Devoni Hikmat” Asarining Tarixiy Leksikani O'rganishdaga Ahamiyati Masalasiga Doir. Miasto Przyszłości, 51, 179-182.
9. Худойназаров, Ф. Х. (2024). Кичик Бизнес Субъектлари Фаолиятини Рақамли Технологиялар Асосида Ривожлантириш Билан Боғлиқ Бўлган Муаммолар. International scientific journal of Biruni, 3(2), 245-265.
10. Xolnazarovich, B. N. (2020). Explanation of yurt building terms with through semantic methods. International Journal of Engineering, Science and Mathematics, 9(6), 9-13.
11. Nabiev, E. (2023). Reliability study of irrigation canals and pipe culvers. In E3S Web of Conferences (Vol. 410, p. 05025). EDP Sciences.
12. Murtazaev, E. M., Nabiyev, E. S., Berdiyev, S. A., Sharipov, S. P., Karimov, A. Q., & Boymuratov, F. X. (2023). Analysis of the effect of heat and corrosion on the mechanical properties of metal structures. In E3S Web of Conferences (Vol. 410, p. 02053). EDP Sciences.
13. Бердиев, Х. Х. (2016). Метафорические термины в лексике юртовозведения. Язык в сфере профессиональной коммуникации.—Екатеринбург, 2016, 73-76.
14. Xudoyberdiyeva, M. T. (2018). Innovatsion texnologiyalar va pedagogik boshqaruv. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
15. Jumayeva, M. B. (2022). Oliy Ta'limda Innovatsion Usul Va Vositalar. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.